

Szabolcs, Bereg, (Bihar, Abaúj, Zemplén) kivételesen jó lelkületét tükröző vallási adatainak vizsgálata, és a „másik” protestáns

(Ez a dolgozat rövidített, helyenként átdolgozott formája a Theológiai Szemle 2012/1. számában megjelent írásomnak. Eredetileg előadás céljából power point-os formátumban készült el. Egy-egy bekezdés egy-egy dia anyagát tartalmazza. Ez és a rövidítésre való törekvés az oka a szaggatottságának. Az interneten viszont word formátumban nyílt lehetőség a közzétételre.)

Mivel fog elkezdődni a 2012. évi népszámlálásról szóló előadás?

Azzal, hogy van egy jó hírem, és egy van egy rossz.

A jó, hogy első pillantásra látszik: arányszámaink jobbak, mint a többi felekezeté.

A rossz? Ha jobban megnézzük ennek az okát, látszik, hogy: 2001 és 2009 között a határon túlról áttelepedett 65 000 református.

Ebben a dolgozatomban nem a be- és elköltözéseket vizsgálom, hanem azt: hogyan adja tovább a hitbéli meggyőződését az egyik nemzedék a másiknak. (Az 1980-as években még jobbára csak az el-, illetve beköltözéseket vizsgáltam, továbbá a népszámlálás 1949-es és az azt megelőző évtizedek községsoros felekezeti adatait, de már akkor is az egyházi temetési, keresztelési adatokat hozzámértem a polgári halálozáshoz, születéshez.)

Minden nemzedék viszi tovább ősei tradícióját.

Hidason az ősi reformátusok aránya 1880-1941 között 17,40%-10,53%-ra csökkent.

Az ősi reformátusokat kitelepítették, helyükre bukovinai székely reformátusokat telepítettek be.

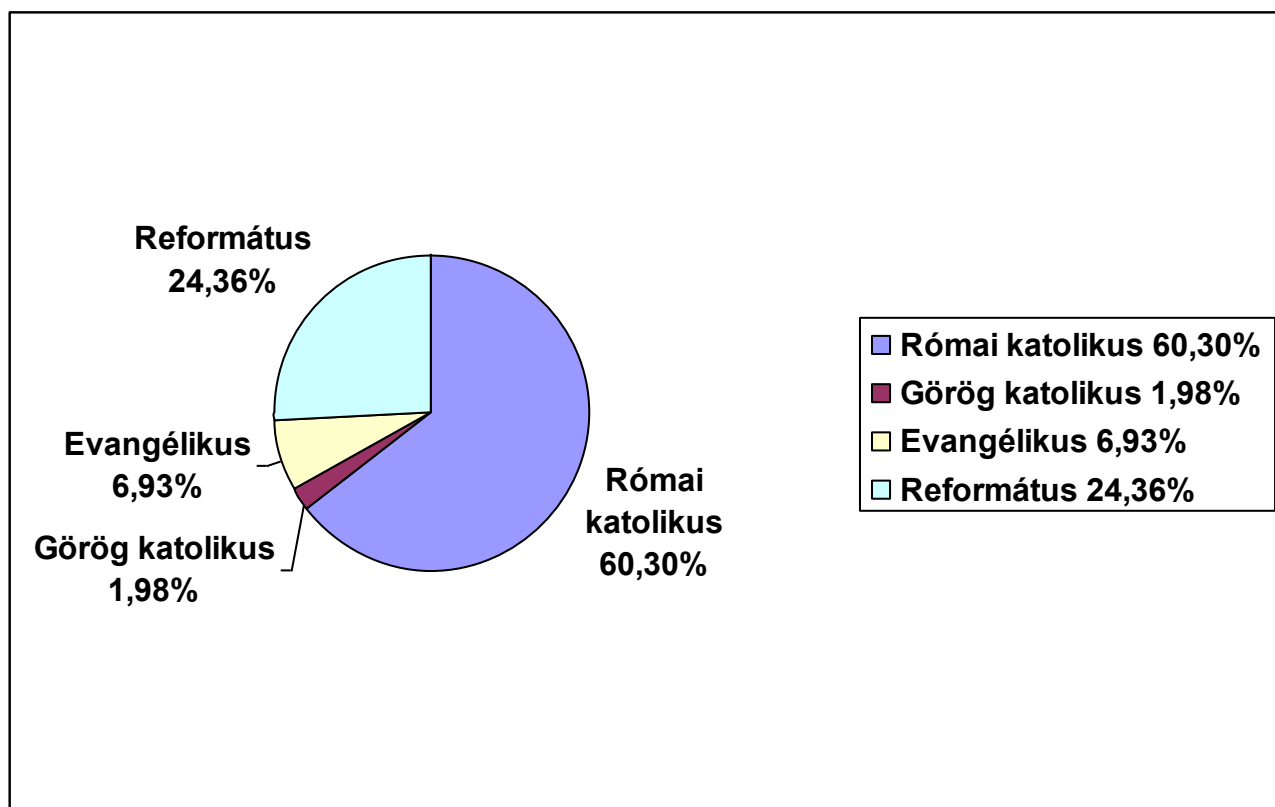
Hidason a bukovinai székely reformátusok aránya 1949-2001 között 30,55%- 33,09%-ra növekedett.

Abból, ahogyan a felekezetek aránya egymáshoz képest változott egy településen, az ott élők missziói elkötelezettségére következtethetünk.

Mivel minden nemzedék viszi tovább ősei tradícióját (így egy hagyomány részei vagyunk), ezért az eredmények alapján sem szabad értéktelést mondani a jelenlegi vagy a korábbi lelkészi munkáról.

Egyházak adatai 1880

Római katolikus	Görög katolikus	Református	Evangélikus

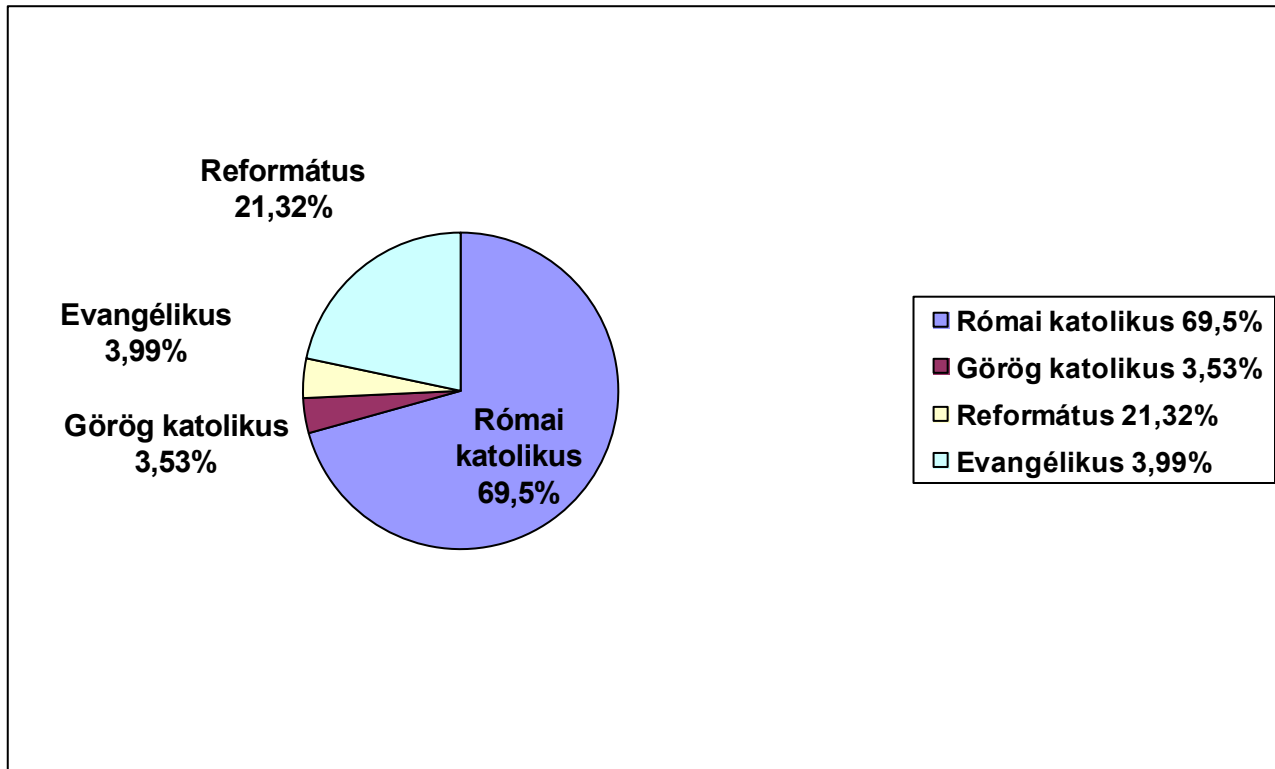
3 212 235 fő

105 400 fő

1 296 423 fő

369 044 fő

Egyházak adatai 2001

Római katolikus
5 289 521Görög katolikus
268 935Református
1 622 796Evangélikus
303 864

A tortadiagramokból látható, hogy a pápa fennhatóságát elfogadó két egyház: a római katolikus és a görög katolikus 62,28% -ról 73,03 %-ra növekedett a vizsgált 120 évben.

Annak ellenére romlott a reformátusok aránya 120 év alatt, hogy:

Református:

Jobbára Trianon és 2000 között a határon túlról áttelepedett 270 000 református.

2001 és 2009 között a határon túlról áttelepedett 65 000 református.

Kevesebb a kivándorlás.

Kevesebb a disszidálás.

Ref. megyékben nagyobb a születések száma.

Római katolikus, evangélikus:

Több a kivándorlás(az első hullámban 600ezer katolikus, 140ezer evangélikus, 60 ezer református, 160 ezer görögkeleti). A 2. hullámban 300ezer fő. Több a disszidálás. Valószínű a rendszerváltás óta több a kiköltözés.

Mi az oka, hogy mindezek ellenére csökken a reformátusok aránya?

Vélelmezhető, hogy romló folyamataink oka **nem a reverzális-kényszer**, amit bizonyítok a Theologiai Szemle 2012/1. számában közölt cikkem „másik protestáns” fejezetében. (1868. évi LIII. tv.,1894. évi XXXII. tv.)

Nem az egykésés. (Móricz Miklós az Ormánsági egykésés kutatója, Dr. Böszörményi Ede, Dr. Makkai László és a KSH 1892 évi kötete szerint is fontosabb a területi-, mint a felekezeti meghatározottság.)

A reverzális és az egykésés nem ok, hanem következmény.

A születésszám csökkenése sem ok, hanem következmény. Amikor azzal magyarázzák meg egy felekezet csökkenését, hogy annak az oka a másik nagyobb szaporulata, nem tesznek mást Tomka Miklós professzor szerint, minthogy ugyanazt a kérdést megfogalmazzák más szavakkal: „ez nem magyarázat, hanem az egykés ismeretlen behelyettesítése a másik ismeretlennel”.

Egyetérthetünk azzal a megállapítással is: „...a népszaporodás alapvető okai zömmel az emberi akaraton kívül álló gazdasági, társadalmi és kulturális tényezőkben rejlenek” (Dr. Hoóz István)

Az ébredés sem változtatott a trendeken.

Nézzük meg a hajdúböszörményi ébredés számait!

	település	református %	rk. és gk. %
– 1880	19 035	87,06%	9,82%
– 1890	21 238	86,30%	10,63%
– 1900	25 070	84,90%	11,71%
– 1910	28 159	83,62%	12,36%
– 1920	28 706	82,17%	13,41%
– 1930	28 914	81,67%	14,36%
– 1949	30 409	81,87%	14,77%
– 2001	18 375	75,22%	17,89%

Dél-Alföldön ébredés volt az 1887. évben (Sipos E.Á. 37.old.), ahol napjainkban viszont a legrosszabbak a trendjeink.

Tehát minderre más feleletet kell keresni: nem demográfiai, mert az csak manifesztálja az igazi okokat, hanem lelkiéletit.

Kapcsolatot találtak a vallásosság és a mentális egészség között.

„Egyre több vizsgálatból derül ki ugyanis az, hogy a vallásos emberek egészségesebbek, mint a nem vallásosak. ... A gyakorló hívők halálozási aránya számos betegcsoportnál kisebb...és általában véve is jobb fizikai állapotban vannak, mint a nem hívők. ... A vallásos hit többek között az életmódon keresztül is hat az egészségre... Ma már azonban egyre több az olyan pártatlan, a tudományos követelményeknek minden tekintetben megfelelő adat, amely azt bizonyítja, hogy az erős hitű, valamely vallási közösséghez tartozó emberek pszichés szempontból gyorsabban heverik ki az őket ért megpróbáltatásokat, mint a nem vallásosak...” (Atkinson & Hilgard Osiris 2005. 551. lap)

Ahol rosszak a missziói adataink, rosszak a lelkiéleti adataink is (válás, öngyilkosság, szaporodás).

Válások tekintetében, nagyobb a megyék közötti különbség, mint azonos megyén belül a felekezetek közötti különbség.

Válási adatok

	összes megkérdezett	római kat.	görög kat.	ref.	ev.	bapt.	ádventista	többi prot.	nem felekezeti	Ref %
Hajdú	6,77	7,56	6,16	7,29	7,93	5,21	7,16	5,20	5,76	64,45%
Jász-Nagykun-Szolnok	6,90	7,02	9,41	7,87	10,26	4,29	10,08	8,30	5,84	26,18%
BAZ	6,55	6,51	6,11	6,48	8,40	5,19	7,12	4,90	6,94	31,67%
Szabolcs	4,73	5,11	4,72	4,26	6,37	3,83	3,38	4,00	5,16	47,70%
Bp	10,24	10,78	11,09	11,26	10,53	7,08	9,38	8,76	8,86	19,59%
országos	7,43	7,47	6,52	7,57	7,26	4,8	7,86	6,71	7,07	21,32%

Nem a református megyékben a legrosszabb az öngyilkosság, tehát az öngyilkosság sem felekezet-specifikus, hanem megyei meghatározottságú.

Megye	%	ref. arány
Győr-S.	0,0191%	
Nógrád	0,0191%	

Vas	0,0198%	
Zala	0,0215%	
Veszp.	0,0225%	
Bp.	0,0229%	
Somogy	0,0248%	
Komár.	0,0250%	
Pest	0,0256%	
Fejér	0,0262%	
Baranya	0,0272%	11,47%
Heves	0,0276%	7,77%
Szabolcs	0,0287%	47,70%
B-A-Z.	0,0310%	31,67%
Tolna	0,0320%	13,59%
Bács	0,0406%	13,57%
Hajdú	0,0409%	64,45%
Békés	0,0412%	30,84%
Csong.	0,0427%	15,07%
Jász-N.	0,0445%	26,18%

Református - evangélikus viszonylatban a templombajárás sem felekezeti-, hanem terület-specifikus.

	I. II. XII. ker együtt	XI. ker	XXII. ker	III. ker
KSH ref. lélekszáma a kerületben	21553	17327	6209	15383
templomlátogatás reformátusok %-a	9,81%	5,48%	3,30%	2,80%
KSH ev. lélekszáma a kerületben	6623	4088	1176	3086
templomlátogatás evangélikusok %-a	6,27%	5,87%	4,25%	4,37%

A szociológusok másképpen számolják a templombajarást, mint a demográfusok.

A szekularizálódás is megye-specifikus, nem felekezeti.

Ha csak az egyik felekezet szekularizálna, nagy arányban megváltozna a felekezetek aránya egymáshoz képest.

Ha a reformátusok jobban szekularizálnának, akkor a református megyékben kellene, hogy a legnagyobb legyen a felekezethez tartozásukról nem nyilatkozók aránya.

Az eddigiek összefoglalásául:

Megállapítottuk mind a válásokról, mind az öngyilkosságról, mind a szekularizációról, mind a felekezeti arány változásáról, hogy elsősorban nem felekezet-specifikus, hanem megyei-, illetve területi meghatározottságú.

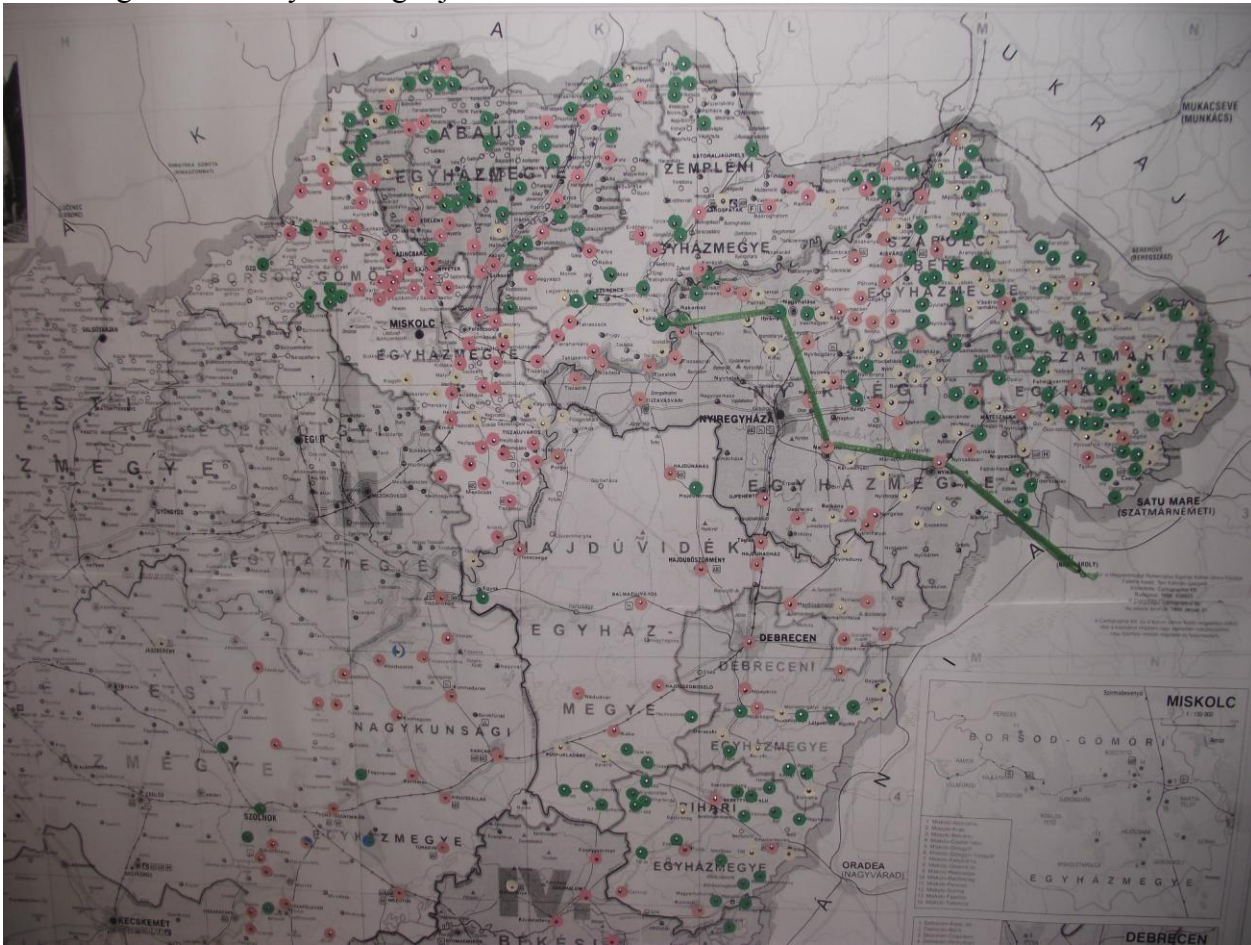
Református szempontból milyen nagyobb területi egységek rajzolódnak ki?

Ezek megnevezésekor nem ok- okozati összefüggést állapítok meg, csak területi meghatározást.

- A hajdani hódoltsági méretű területen romló a reformátusok aránya 1880-2001 között.
- A hajdani királlyági területen stabil a katolikusok aránya 1880-2001 között.
- A hajdani Erdélyi fejedelemség ide eső területein (amely a címben meghatározott terület) stabil a reformátusok aránya 1880 -2001 között. Mi ennek az oka?

A hajdani Erdélyi fejedelemség ide eső területeinek (amely a címben meghatározott terület) missziói és lelküeti adatai lényegesen jobbák a többi megyéénél.

Ezt azért is szemléltettem a következő térképen, hogy rózsaszínnel jeleztem azokat a településeket, ahol a 120 év alatt romlottak a felekezeti arányaink, zölddel, ahol nem romlottak, vagy inkább javultak a 120 év alatt. Sárgával a bizonytalanságot jeleztem.

Nagyon érdekes még, hogy ezen a területen nem használnak „zárt e” hangot.

Mi lehet az oka, hogy a címben vázolt területen sokkal jobbák református egyházunk folyamatai, mint a hasonló településrendszerű, gazdálkodási formájú Baranya megyének?

Mely okokat zárhatjuk ki?

Nem a gazdálkodási forma.

Nem a kistelepülésszerű településszerkezet.

Nem az ipar hiánya.

Nem a Trianon miatti területcsonkítás.

Nem az elzártság, nem az ösiség.

Vegyes vallásúak a falvak.

(A vizsgált terület és Baranya település- rendszere, gazdálkodási formája, stb. azonos.)

Mi okozza e tájegység rendkívül jó missziói adatait?

Meghagyta Isten Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, a Debrecentől délre fekvő területek és Bihar, illetve részben Abaúj, Zemplén református népét jelként. Ilyen lenne Isten népének statisztikája, ha megtartotta volna, és megtartaná a Biblia Igéit. Azt kellene megértenünk és egész reformátusságunk számára példaként felmutatnunk, amiben ők hűségesek voltak, hogy az ország többi részének reformátusai is meríthessenek e megyék példájából, és a romló folyamataink megállíthatóak legyenek.

Nem hiszem, hogy csak a külföldi példák átvétele kell, hogy a missziói látásunkat jelentse. Azok közül néhány nyugaton sem vált be, gyakran pedig szalmaláng életűnek bizonyult. Jobb lenne e vidék mo-

delljéből újra meríteni, hiszen ez évszázadok óta bevált, s akik e szerint éltek, azokat Isten megtartotta számarányában is, mentalitásában is.

A görög katolikusok országos növekedésének egyik oka: éppen ott élnek legnagyobb tömbökben (Szabolcs-Szatmár-Bereg, stb.), ahol minden felekezetnek legjobb az adatai. A másik ok talán az, hogy nagyobb a missziói küldetés-tudatuk. Valószínű, nem az ősiség.

Folyamataink megértéséhez valószínűleg nem egyetlen okot kell keresni, és nem is csak a pozitív tendenciájú vidéket vizsgálni, hanem azokat is, ahol romlóak a trendjeink. Éppen ezeken rendelkezünk a legnagyobb intézményrendszerrel.

Az itteni folyamatokat érthetjük meg a „másik protestáns” paradigmáján.

A „másik” protestáns

Mi okozza sok esetben, hogy amely településen a legjobb intézményrendszerrel rendelkezett az elmúlt 120 évben egy protestáns felekezet, éppen ott romlóak a missziói statisztikái? Viszont ugyanezen a településen az intézményekkel nem rendelkező másik történelmi protestáns felekezet tendenciái javulóak.

Monor (24. táblázat)

	felekezethez tartozó népesség	rk. lélekszám	rk. százalékarány	gk. lélekszám	gk. százalékarány	ref. lélekszám	ref. százalékarány	ev. lélekszám	ev. százalékarány
1880	6228	1997	32,06	2	0,03	3619	58,11	201	3,23
1890	7027	2358	33,56	-	-	4028	57,32	215	3,06
1900	8808	3375	38,32	7	0,08	4550	51,66	358	4,06
1910	11436	4887	42,73	34	0,3	5469	47,82	439	3,84
1920	12347	5434	44,01	31	0,25	5767	46,71	585	4,47
1930	12886	5814	45,12	57	0,44	5908	45,85	592	4,59
1941	13103	5859	44,71	62	0,47	5955	45,45	784	5,98
1949	13521	6252	46,24	56	0,41	6281	46,45	749	5,54
2001	15 342	7 427	48,41	174	1,13	6 387	41,63	977	6,37

Orosháza felekezeti adatai (19. táblázat)

	felekezethez tartozó népesség	rk. lélekszám	rk. százalékarány	ref. lélekszám	ref. százalékarány	ev. lélekszám	ev. százalékarány
1880	21 549	3 182	14,77	1 170	5,43	16 257	75,44
1890	24 855	4 290	17,26	1 787	7,19	17 609	70,85
1900	26 230	5 112	19,49	1 868	7,12	17 548	66,90
1910	27 497	6 115	22,24	2 032	7,39	17 498	63,64
1920	29 585	7 298	24,67	2 401	8,12	18 246	61,67
1930	30 658	8 460	27,59	2 620	8,55	18 151	59,20
1941	31 379	9 358	29,82	3 220	10,26	17 553	55,94

1949	31 337	10 108	32,26	3 230	10,31	16 983	54,19
2001	16 978	7 571	44,59	2 185	12,87	6 652	39,18

Kecskemét

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
	Magyarországon a felekezethez tartozó népesség	Magyarországon a felekezethez tartozó népesség növekedési aránya	felekezethez tartozó népesség a település jelenlegi területén	Kecskemét növekedési aránya	rk. lélekszám	rk növekedési arány	rk. százalékarány	Ref. lélekszám	ref. növekedési arány	Ref. százalékarány	ev. lélekszám	ev. növekedési arány	ev. százalékarány	Izr. lélekszám	Izr. százalékarány	izr növekedési arány	református és evangélikus növekedési arány együtt
1880	5 326 734		44 887		30 122		67,11	12 302		27,41	582		1,3	1 749	3,9		
1890	6 003 922	12,71%	49 693	10,71%	34 223	13,62%	68,87	12 930	5,11%	26,02	659	13,23%	1,33	1789	3,6	2,29%	5,47%
1900	6 845 521	14,02%	59 225	19,18%	41 802	22,15%	70,58	14 415	11,49%	24,34	877	33,08%	1,48	1984	3,35	10,90%	12,53%
1910	7 602 225	11,05%	68 424	15,53%	49 632	18,73%	72,54	15 483	7,41%	22,63	1 008	14,94%	1,47	2022	2,96	1,92%	7,84%
1920	7 976 679	4,93%	73 109	6,85%	54 185	9,17%	74,12	15 453	-0,19%	21,14	1 180	17,06%	1,61	1857	2,54	-8,16%	0,86%
1930	8 685 109	8,88%	79 467	8,70%	60 258	11,21%	75,83	16 094	4,15%	20,25	1 173	-0,59%	1,48	1567	1,97	-15,62	3,81%
1941	9 316 613	7,27%	87 269	9,82%	67 344	11,76%	77,17	16 774	4,23%	19,22	1 222	4,18%	1,4	1346	1,54	-14,10%	4,22%
1949	9 204 799	-1,20%	88 369	1,26%	70 252	4,32%	79,5	16 265	-3,03%	18,41	1 123	-8,10%	1,27	269	0,3	-80,02%	-3,38%
2001	7 610 613	-17,32%	80 939	-8,41%	63 035	-10,27%	77,88	14 976	-7,93%	18,5	1 384	23,24%	1,71				-5,92%

Kecskemét esetében azt láthatjuk, hogy a település alig növekedett nagyobb mértékben

Kecskemét esetében azt láthatjuk, hogy a település alig növekedett nagyobb mértékben (5.oszlop), mint az országos átlag (4. oszlop). A reformátusok száma viszont jóval kisebb mértékben növekedett a kecskeméti átlagnál (10. oszlop), míg a római katolikusok szaporulata 1880 és 1949 között valamivel több volt. Az evangélikusok adatai 1880 és 1930 között követték a települését. Igaz, az 1920-as adat kiugró, de az 1930-as korrigálja azt (13. oszlop). (Tehát a katolikusok és az evangélikusok esetében nem tömeges betelepülésről van szó). Meglepő, hogy 1880 és 1910 között a reformátusok és az izraeliták számarányai hasonlóan változtak (10. és 17. oszlop). Ebből arra lehet következtetni, hogy a két felekezethez tartozó népesség hasonló társadalmi beágyazottságú. Ez Dr. Rigó Róbert kutatásából igazolódott is. A 18. oszlopból arra következtethetünk, hogy az evangélikusok nem annyival növekedtek, amennyivel a reformátusok fogytak, mert a két egyház együttes növekedése alatta marad a település növekedésének. Tehát az evangélikusok és a katolikusok egyszerűen csak a természetes szaporulattal növekedtek, míg a reformátusok nem.

Figyelemre méltó a kecskeméti evangélikusoknál a magas templomlátogatás. (Köszönöm Kiss János evangélikus lelkész munkámhoz nyújtott segítségét.)

A "másik protestáns"- jelenség legfontosabb jelei: a közösségalkotó protestánsok alacsony szaporodása, miközben a másik protestáns közösség esetében ez nem jellemző.

Ha az erőszakos katolikus reverzális volna a közösségalkotó protestáns felekezet csökkenésének az oka, akkor az erőszakos katolikus reverzálisnak a „másik” protestáns felekezetre is ugyanúgy kellene hatnia.

Tehát a reverzális nem ok, hanem következmény.

Érdekes ellenvetésként négy dolgot felvetni:

1./ Számítanak-e a 0,1%-os változások? Játsszunk el a gondolattal:

Egy képzeletbeli 100 000 lakosú városnál az 0,1 százalékos 100 főt jelent. Ha 120 év alatt tíz évenként 100 fővel növekszik egy kicsi közösség: mikor kezd templomot építeni? Mikor válik jelentőssé az a közösség? A 0,1%-os elváltozások számszerűen sem kicsinyek egy népes településen, önmagukban is jelentősek, ezen kívül még jelzik is valamely belső folyamat meglétét. (Például ilyen látszólag jelentéktelen jeleket felismernek a kutatók az autizmus esetében, így már a kicsiny gyerekeket is tudják kezelni.)

2./ Nem lehet, hogy a „másik” protestáns felekezet tagjai nemzetiségiek, ezért egymás között házasodnak?

- Nem elsősorban nemzetiségiek a „másik” protestáns felekezet tagjai, akkor sem, ha evangélikusok.
- Református gyülekezet is lehet „másik” protestáns. (A reformátusok pedig általában nem nemzeti kisebbségiek.)

3./ Lehet, hogy nem a „másik protestánsról” kell beszélünk, hanem egyszerűen csak kiegyenlítődnek az egyházak közötti különbségek?

- Nagy településeken kiegyenlítődnének a felekezeti arányok.
- A kicsiny településeknél, a szórványokban inkább hasonul az odatelepült közösség, bár nem az első generációban, hanem a másodikban, harmadikban.

4./ Hány példát lehet a „másik” protestáns esetre találni hazánkban? Elegendőt ahhoz, hogy ne a véletlenszerűség csapdájába sétáljunk.

Nem lehetséges, hogy amit a „másik” protestáns esetén látunk, az annak a paradigmája, hogy a reverzális a protestáns közösség diszfunkciójának a következménye, és ez a paradigma akkor is érvényes, ha történelmi okok miatt csak egy protestáns felekezet létezik a településen?

Mely diszfunkciók okozhatják a másik protestáns jelenségét?

A diszfunkció okai közül némely: a./ a gyülekezeten belüli intézményrendszer zavarai, b./ az első lelkészi évek körüli zavarodottságok, c./ a lelkészi személyiség. Természetesen nem az éppen ott szolgáló lelkészre, vagy elődjére kell gondolni, hanem arra a lelkészi típusra, amely általában minősített gyülekezetbe szokott kerülni. d./ A lelképásztor társadalmi pozíciója, (ami nem az egyes lelkész személyétől függ, hanem a mindenkor lelkészi pozícióra utal). e./ A mezővárosokban az elsőgenerációs értelmiségiek kihangsúlyozott jobbító-szándékú kritikája azokkal szemben, akik kiemelték őket.

Zárkózottság, nyitottság.

Az okok társadalmi- és kulturális struktúrák különbözőségében keresendőek, amelyek lényegesen meghatározóbbak, mint amennyire első pillanatban gondolnánk. Ha feltételezzük, hogy a 120 éves folyamatok oka valóban ez, akkor felvetődik a kérdés: mely tényezők tekinthetőek struktúraformálónak? A hagyomány fontosabb, mint gondolnánk! Ezért az ébredés nevében nem szabad a hagyományokra rontani, hanem a hagyományokat az ébredés közben is a felekezetben-tartás eszközüül kell tekinteni.

Folyamatainkat nemcsak megérteni kell, hanem változtatni is kell tudni rajta. Ehhez szükséges lenne a felállítandó Lelkipásztori Intézet feladatait kibővíteni a következő 7 céllal:

1./ A 2001-es népszámlálás 26 kötetének (amelyek református szempontból csak részben elemzettek) és a 2011-es népszámlálás kötetének feldolgozása, a két népszámlálás közötti kontinuitások felmutatása, és az egyházi népmozgalmi adatokkal való egybevetése a társ- felekezetek adatainak figyelembevételével. (Nemcsak az el- és beköltözések, hanem az ennél fontosabb összefüggések feltárása is, amelyeket a döntéshozók fel tudnak használni.)

2./ Szabolcs, Bereg, (Bihar, Abaúj, Zemplén) kivételesen jó lelkületét tükröző vallási adatainak vizsgálata. Milyen valláslelektani, társadalomnéprajzi okok formálták ilyenné az itt élőket? Mit tudunk e vidék népi vallásosságáról?

3./ A lelkészek felkészítése, hogy szolgálatuk kezdetén ismerjék fel az őket megválasztó gyülekezet kultúráját, és ne alakuljon ki a lelképásztor és a gyülekezet kapcsolatában rejtett hajszálrepedés, ami a későbbiekben töréshez, konfliktushoz vezethet.

4./ Előadás és helyzetgyakorlat lelkészeknek és teológiai hallgatóknak, hogy tudjanak versengés nélkül együttműködni, s ezáltal alkalmasakká váljanak arra, hogy szaklelkészként, „virtuális beosztott” lelkészként, ifjúsági vagy szenior lelkészként be tudjanak segíteni a szomszédos nagy gyülekezet szolgálatába. Ott ezáltal tovább erősödhet a misszió anélkül, hogy további lelkészlakást kellene építeni újabb beosztott lelkész számára, ráadásul a kicsiny gyülekezetben is helyben szolgáló lelkész maradna.

5./ Kazuáliák esetében egységes gyakorlat kimunkálása, hogy ne történhessen álmisszió, amely önmagában sikeresnek látszik, de mégsem az, mert a környező gyülekezetek rovására valósul meg.

6./ Egységes és előítéllettől mentes áttekintés mind a négy egyházkerületben végzett lelkészi- és missziói munkáról, különös tekintettel a társadalom nagy léptékű átalakulására, amit mindenki érez és arról szubjektív tapasztalatot meg is fogalmaz. A Lelkipásztori Intézet ezek és egyéb kutatások alapján, a számadatok segítségével objektívebb képet fixálhat.

7./ Új gyülekezetek szervezésének segítése, tekintettel mind a szervező-, mind az elbocsátó gyülekezetek szempontjaira.

Aki szívesen segítene megérteni és értelmezni lelkiismereti, valláslélektani és társadalomnéprajzi szempontból annak az okát, hogy az országos átlagnál miért sokkal jobbak a címben felvázolt területen egyházunk 120 éves demográfiai folyamatai, tisztelettel kérem, hogy jelezze ezt Riskó Jánosnak a risko.marta@freemail.hu címen.

Riskó János